

Neerl. 1 – Decoraties

Banden

Voor- en achterplat zijn versierd met eenzelfde Joannes de Doper-paneelstempel. Binnen een rechthoekige omlijsting (67 x 46 mm) bevindt zich een ovaal met daarin een grote cirkel die Joannes de Doper, driekwart uitgebeeld, omgeeft. Op zijn linkerhand draagt hij het Lam Gods met kruis, terwijl hij ernaar wijst met zijn rechterhand. Rechts van Joannes staat een boom waarvan de kruin naar hem is gebogen. In de vier hoeken van het rechthoekig kader worden de omcirkelde symbolen van de vier evangelisten aangetroffen. In de lijst van het ovaal staat het randschrift: ECCE . AGNUS . DEI. ECCE | QUI . TOLLIT | PECCATA . MUNDI. – Scan [UA-CST](#),beelden 1 en 140.

Miniatuur

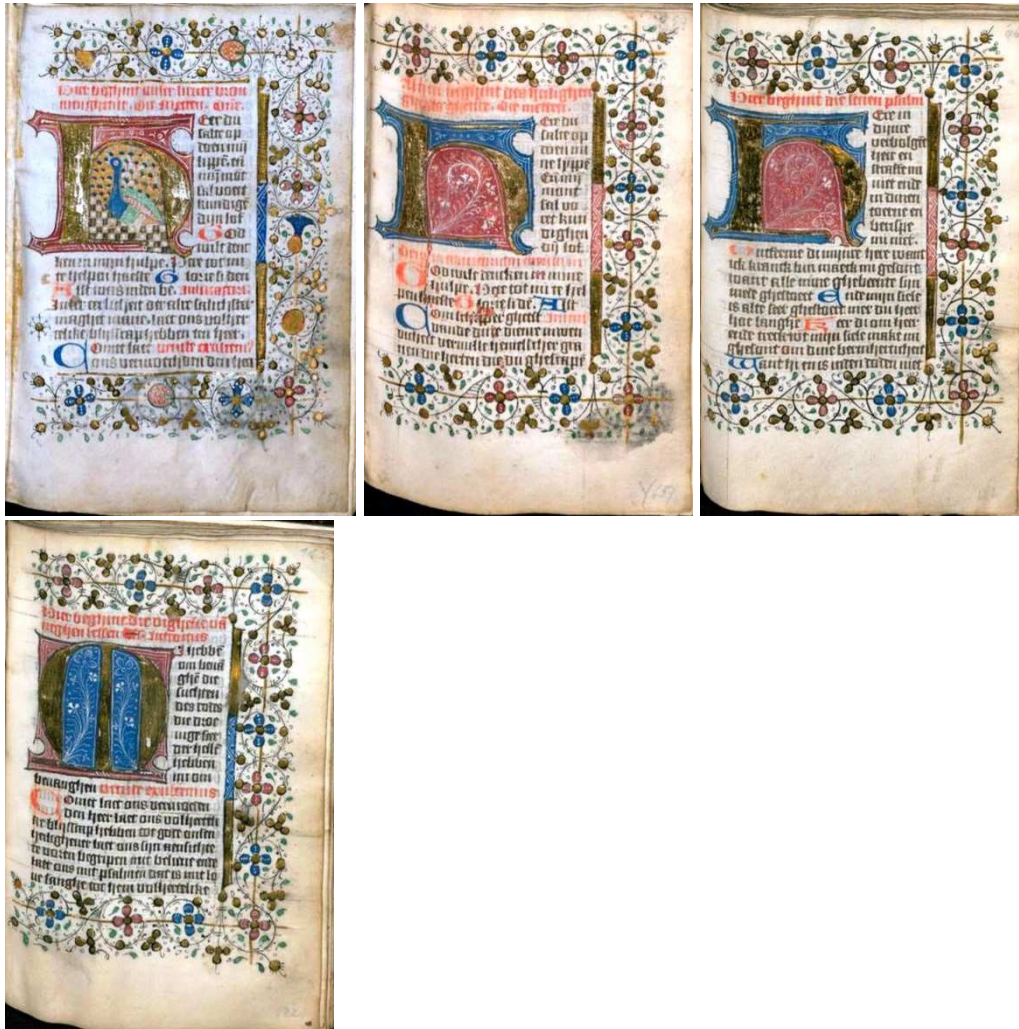

De enige overgebleven miniatuur (fol. 1v) stelt (mogelijk) de H. Cecilia met hoofddekseel (met opgestoken haar?) voor, staande op een tegelvloer in dambordpatroon in een gotisch portiek vóór een door twee engelen vastgehouden stoffen behangsel met een grauwe duif (valk) aan een koordje in de geschoeide rechterhand en met een palmtak en klokje in de linkerhand; over haar linkerarm hangt een gewonden (hals)doek (of manipel?) met bestikte uiteinden. De heilige draagt normaal als attributen een valk (hier afgebeeld als een duif, duidend op haar edele geboorte) en een zwaard (hier afgebeeld als een palmtak, duidend op haar martelaarschap), alsmede een portatief orgeltje dat haar als patrones van de muziek bevestigt. In de middeleeuwen was het echter gebruikelijk de muziek als een van de *artes liberales* voor te stellen door een vrouw die met een hamer op een bel slaat; wellicht grijpt het klokje in deze minatuur op deze iconografie terug. Rond de miniatuur zijn de randen versierd met

blauwe, groene, rode en paarse gestileerde bladeren, bloemen en vruchten, alsook met fijn behaarde bol- en dribladvormige motieven in goud. – Scan UA-CST, beeld 3.

Opmerking. – Volgens een schriftelijke mededeling van Drs. C.J.J. Vogelaar, conservator Oude Schilderkunst en Kunstnijverheid (Stedelijk Museum De Lakenhal te Leiden), gedateerd 7 april 1994, is de H. Cecilia met overeenkomstige attributen (valk, zwaard, portatief orgeltje) afgebeeld op een retabel met de Kruisafneming door de Leidse schilder Cornelis Engelbrechtsz († 1533).

Grote goudbladinitialen met randversiering

Vier tien regels hoge goudbladinitialen met volle randversiering in de sneekant-, boven- en ondermarge resp. op fol. 2r, 59r, 96r en 115r, waarvan de eerste gehistorieerd is met een blauwgroene pauw op tegelvloer in dambordpatroon; de andere drie zijn dentelle- of filigraaninitialen. Algemeen bestaat de margedecoratie uit de combinatie van volgende elementen: een in drie stukken verdeelde verticale staaf of *baguette* (goud, blauw of paars met wit uitgespaarde zigzaglijnen, goud), waaraan boven en onder S-vormige pennenranken ontspringen (in de sneekantmarge staand, in de boven- en ondermarge liggend). Doorheen het midden van dit ornament loopt een dun gouden staafje die ze verbindt; op dit staafje bevinden zich aan de binnenkant van de lussen alternerend paarse en blauwe half-ovaalvormige quadrifolia, versierd met wit uitgespaarde stippen en streepjes, rond een gouden bolvormige kern. De omtreklijnen van de S-vormen zijn afwisselend op regelmatige afstanden doorkruist met twee korte evenwijdige pennenhaaltjes, bezet met gouden bollen en – hangend aan een pennenhaal – met bladgouden trifolia in het midden uitlopend op een bolvormige top met bovenop een pennentrek in de vorm van een vraagteken. Aan de buitenkant vooral in de hoeken van de randversiering hangen aan de S-lussen gouden bollen met meestal zes korte sprietjes en – in het midden – een langere pennentrek weerom in de vorm van een vraagteken. Alle bolvormige kernen in bladgoud zijn omrand met zwarte inkt. In de randversiering van de gehistorieerde initiaal liggen op de

dunne gouden staaf – buiten de versierselen hierboven beschreven – blauwe en paarse quadrifolia aan de bovenkant voorzien van drie lobben met wit uitgespaarde stippen. Verder merkt men er meer naturalistische decoraties: een vogel met paarse halskraag en gouden veren (bovenmarge), een wit gestippelde aardbei met groene knopblaadjes (boven- en ondermarge), een naar de vorm op een ananas lijkende vrucht, goudgeel van kleur met blauwe kroon, en een goudgele sinaasappel (sneekantmarge). In alle randdecoraties zijn de witruimtes opgesmukt met dwarrelende groene toefjes, witte luchtbelltjes en met kronkelende pennenstreekjes langs de contouren van de S-vormige ornamenten. In de vouwkantmarge van fol. 2r met de gehistorieerde initiaal aan de onderkant van de tekst prijkt slechts eenmaal de typisch Agnietenbergse achtstralige karbonkel met bladgouden kern (vgl. De Vreese 1971, 121 (pl. V, nr. 18). – Scan [UA-CST_](#), beelden 3, 60, 97, 116.

Kleinere goudbladinitialen met randversieringen

Zesentwintig vier regels hoge tussen fol. 8v-93r. Ze zijn bovendien blauw- en purperkleurig met witte filigranen gehooagd. De randversiering loopt van het midden in de bovenmarge langs de sneekantmarge tot in het midden van de ondermarge. Algemeen kan men zeggen dat aan de boven- en onderkant van een drieledige staaf twee pennenranken resp. afbuigen naar de boven- en sneekantmarge, alsook naar de onder- en sneekantmarge. Erlangs lopen losse uitgestrooide krullijntjes, terwijl bladgouden trifolia – soms in een paarse of blauwe kleur –, in het midden uitlopen op een bolvormige top met bovenop een pennentrek in de vorm van een vraagteken.

Regelvullingen

In de litanie van de heiligen worden de ruimten opgevuld door ‘tintenellen’ of regelvullingen bestaande uit golfornamentjes – bovenaan rood en onderaan blauw – die in het midden samentrekken tot een bolvormige kern in bladgoud (De Vreese 1959, 337, fig. 7A:4).